

Nieuwsbrief Agrifood Gelderland

2023, nummer 6

Boerenbedrijven zijn belangrijk voor Gelderland: voor de leefbaarheid van het platteland, voor de economie en voor het produceren van ons voedsel. Zij kunnen bijdragen aan de energietransitie, een gezonde leefomgeving en verbeterde biodiversiteit. De provincie zet daarom in op duurzame land- en tuinbouw met een goed verdienmodel.

In deze nieuwsbrief onder andere:

- Groeiversneller landbouwverduurzaming ondersteunt veehouders
- 25 Gelderse zaakbegeleiders voor de aanpak piekbelasting
- Knooppunten voor sociaal-economische begeleiding
- Extra geld voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer
- Subsidie voor managementmaatregelen melkveehouderij
- Planning programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland
- Mooie activiteiten zoals: het Agro Innovatie Event, de Demodag LIFE CO₂SAND en opening van de testfaciliteit sensormeting stalemissies

Groeiversneller landbouwverduurzaming ondersteunt veehouders

Gelderse veehouders kunnen bij Oost NL een kennisvoucher ter waarde van maximaal € 10.000 aanvragen om externe expertise in te huren. De voucher is bedoeld voor professionele ontwikkelplannen voor de toekomst van het bedrijf. Maximaal 80% van de kosten worden vergoed. Ontwikkelingsmaatschappij Oost NL voert in opdracht van provincie Gelderland deze steunregeling uit. Veel veehouders hebben momenteel vragen over de toekomst van hun agrarische onderneming. Zoals over de stikstofcrisis of bedrijfsopvolging. Met een landbouwverduurzamingsvoucher kun je nu externe expertise inschakelen voor het uitwerken van bijvoorbeeld investeringsplannen, vernieuwings- en/of ontwikkelplannen. Denk aan brongerichte vermindering van emissies, duurzaam landgebruik, toename van biodiversiteit, gesloten voedselsysteem of gesloten mineralenkringloop, reductie

middelengebruik of een beter verdienmodel. Voorwaarde is dat het hoofdinkomen van de ondernemer uit de veehouderij komt. Elk advies is maatwerk, na de aanvraag volgt een gesprek over de ontwikkelingen. Er wordt ook gekeken naar andere instrumenten en alternatieve financieringsmogelijkheden. Doorverwijzing is ook mogelijk. De veehouder is vrij om te kiezen voor een eigen vertrouwde adviseur uit zijn/haar eigen netwerk. Veehouders die interesse hebben, kunnen via de website van Oost NL een voorstel indienen. Meer informatie: [De Groeiversneller Landbouwverduurzaming ondersteunt veehouders bij toekomstplannen bedrijf | Oost NL](#)

25 Gelderse zaakbegeleiders voor de aanpak piekbelasting

Er zijn verschillende regelingen binnen de landelijke aanpak piekbelasting voor agrarische ondernemers die nadenken over verplaatsing, innovatie, extensivering, omschakelen naar duurzame landbouw of beëindiging van hun bedrijf. Sommige van die regelingen zijn nu al beschikbaar, andere volgen binnenkort. Ondernemers kunnen snel, vrijblijvend en kosteloos gebruik maken van een zaakbegeleider die met hen meedenkt over verschillende toekomstmogelijkheden.

Een gesprek is zo geregeld

Een gesprek met een zaakbegeleider is zo geregeld: bel met RVO, telefoonnummer 088 042 42 42 of stuur een mail naar aanpakpiekbelasting@gelderland.nl. Een zaakbegeleider neemt dan binnen een week contact op. Zaakbegeleiders hebben persoonlijke gesprekken met ondernemers over hun toekomstplannen en de mogelijkheden tot verlaging van de stikstofuitstoot. Zij schrijven geen ondernemersplannen, de gesprekken kunnen daar wel inhoudelijk aan bijdragen. Het initiatief en de regie blijft bij de agrarische ondernemer. Inmiddels hebben ruim 120 agrarische ondernemers zich aangemeld voor een gesprek.

Regionaal met brede blik

In Gelderland zijn 25 zaakbegeleiders verdeeld over 6 gebieden: Foodvalley, Noordwest Veluwe, GEUS (Garderen, Elspeet, Uddel en Speuld), Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Zutphen), Achterhoek en Rivierenland. Door deze verdeling en de samenwerking met het Rijk, provincie en gemeenten zijn zaakbegeleiders niet alleen bekend met landelijke en Gelderse regelingen, maar ook met lokale regelingen.

Meer informatie over de aanpak piekbelasting

De landelijke aanpak piekbelasting is er om de stikstofneerslag op kwetsbare natuurgebieden omlaag te brengen. Er zijn landelijke en Gelderse subsidieregelingen als financiële ondersteuning, binnenkort volgen er meer.

- Actuele informatie over Gelderse regelingen staat op deze webpagina: www.gelderland.nl/aanpakpiekbelasting.
- Actuele informatie over regelingen van het Rijk staat op deze webpagina: [Als agrarisch ondernemer minder stikstof uitstoten \(rvo.nl\)](http://Als agrarisch ondernemer minder stikstof uitstoten (rvo.nl)).

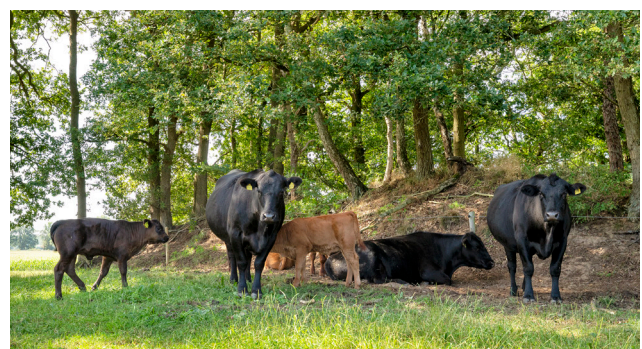
Knooppunten voor sociaal-economische begeleiding

Het Rijk wil elke boer en tuinder in Nederland de gelegenheid geven om regelmatig met een onafhankelijke begeleider gesprekken te voeren over zijn toekomst. Provincies en landbouworganisaties zijn betrokken bij de voorbereiding van dit initiatief. Inmiddels ligt er een plan met de naam 'Boerenperspectief', opgesteld door landbouworganisaties, waarin staat hoe dit in zijn werk zou kunnen gaan. Het idee is dat er vanuit regionale knooppunten sociaal-economische begeleiders de boer op gaan. Die knooppunten moeten worden opgericht door partijen of netwerken, die (aantoonbaar) in staat zijn om minimaal 2.000 boeren te bereiken. Er zijn momenteel kwartiermakers bezig om in Nederland drie tot vijf van zulke knooppunten op te richten om te gaan oefenen. Met die ervaring is het eventueel mogelijk door te groeien naar een landelijk netwerk van 20 tot 25 knooppunten.

Samen met Landbouwnetwerk FoodValley, Greenport Gelderland en Werken aan Toekomstgerichte Erven Achterhoek hadden we een gesprek met de kwartiermakers, om te bekijken of er ook in Gelderland alvast met een knooppunt gestart kan worden. Wordt vervolgd.

Subsidie voor managementmaatregelen melkveehouderij

Provincie Gelderland werkt aan een regeling om subsidie te verstrekken aan melkveehouders die vrijwillig via zogenoemde managementmaatregelen bijdragen aan het reduceren van de stikstofemissie van hun bedrijf. De verwachting is dat de regeling in november wordt vastgesteld door het college en in januari de aanvragen kunnen worden ingediend. De subsidie wordt verstrekt aan bedrijven die reductie van emissie weten te realiseren. Dat kan door de aanpassing van rantsoenen en meer beweiding. Melkveehouders die zijn gevestigd in het gebied begrensd door de IJssel, Neder-Rijn en de Randmeren kunnen deelnemen.

Het gaat om een pilot voor drie jaar. Door deelname aan de pilot dragen melkveehouders direct bij aan het verminderen van de ammoniakemissie en daarmee aan het verlagen van de stikstofdepositie op de Natura 2000 gebieden. Via deze pilot is een emissiereductie mogelijk tussen de 100.000 tot 137.000 kg stikstof per jaar. Dit is afhankelijk van de invulling door de bedrijven. Uitgangspunt is dat de deelname aan de pilot geen consequenties heeft voor de vergunde situatie. Andersom kan de deelname geen aanleiding zijn voor de groei van de productiecapaciteit van het deelnemende bedrijf. Meer informatie staat, na besluitvorming, op onze website.

Extra geld van provincie Gelderland voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

De provincie gaat de komende 4 jaar € 8,3 miljoen extra subsidie beschikbaar stellen zodat meer agrariërs in Gelderland mee kunnen doen aan de regeling voor Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Door het extra geld kunnen in Gelderland weer nieuw ingediende plannen gehonoreerd worden en hoeven geen deelnemers te stoppen volgend jaar. De provincie legt daarvoor € 1,67 miljoen per jaar bij tot 2028.

Regeling voor Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer is een belangrijk middel voor de transitie van de landbouw en het landelijk gebied. Met de regeling kunnen boeren subsidie krijgen voor maatregelen op en rond hun bedrijf die goed zijn voor de natuur en bepaalde diersoorten. Bijvoorbeeld begroeide akkerranden, minder intensief gebruik van de grond, een beek onderhouden, of later maaien zodat vogels kunnen broeden en de kuikens kunnen opgroeien. Agrariërs maken hiervoor afspraken voor 6 jaar met een landbouwcollectief. In Gelderland zijn dat Collectief Rivierenland, De Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek en Boerenatuur Veluwe. De regeling is populair en wordt uitgevoerd door de provincies.

Geen geld van het Rijk, wel verwachtingen

Het Rijk wil het agrarisch natuurbeheer in Nederland verder uitbreiden. In Gelderland gaat het

om 15.000 hectare. Vorig jaar bleek echter dat door forse prijsontwikkelingen het budget van het Rijk niet voldoende was. Omdat tijd nodig was extra geld te regelen, zouden provincies dit voor 2023 voorschieten. Het Rijk zou dan dit jaar met een oplossing komen. Tot verbijstering van provincies liet het Rijk eind augustus weten geen geld of oplossing te hebben. Omdat er wel veel nieuwe plannen zijn ingediend heeft Gelderland het benodigde geld vrijgemaakt. Gedeputeerde Harold Zoet: "We kunnen niet eerst boeren enthousiast maken en vervolgens met een lege broekzak aankomen." Provincies hebben onlangs in een brief minister Adema opgeroepen om bij de begrotingsbehandeling van het ministerie van LNV met een oplossing te komen om agrarisch natuurbeheer in Nederland verder uit te kunnen breiden.

Planning programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland

In juni 2023 is het Gebiedsplan voor een Vitaal Landelijk Gebied Gelderland aangeboden aan de minister van Natuur en Stikstof, en sindsdien is verder gewerkt aan een concept-ontwerpprogramma voor Gelderland. In de maanden november en december wordt dat concept besproken met de andere overheden in Veluwe/Vallei, Achterhoek/Liemers en Rivierenland, en met het Landbouwcollectief en de Natuur en Milieu-partners. Het is de bedoeling dat Gedeputeerde Staten het concept-ontwerp in januari 2024 vaststellen, waarna het beschikbaar komt voor de consultatie. Daarna volgt vaststelling van het ontwerp, vervolgens de inspraakprocedure en definitieve vaststelling eind 2024.

In de tussentijd hopen we op duidelijkheid van een nieuwe Tweede Kamer en een nieuw kabinet over onder meer het Transitiefonds. Voor verschillende zaken ligt de sleutel bij het Rijk, zoals houdbare vergunningen, werken met doelvoorschriften, zorgen voor dekking van extra kosten van verduurzaming, langjarige zekerheid bieden bij vergoedingen voor maatschappelijke diensten en het wegnemen van fiscale belemmeringen die het beëindigen van het agrarische bedrijf blokkeren.

Resultaten Kunstmestvrije Achterhoek

Op 23 november 2023 organiseert Stichting Biomassa in Aalten een afsluitende bijeenkomst van het project Kunstmestvrije Achterhoek voor 75 geïnteresseerde deelnemers. Provincie Gelderland heeft aan dit project financieel bijgedragen. Er zijn spraakmakende resultaten geboekt, zoals:

- marktintroductie van een nieuwe duurzame meststof, Groene Weide Meststof;
- ontwikkeling van emissiearme bemesters voor vloeibare meststoffen;
- methode voor het terugwinnen van ammoniumstikstof uit het slib van industriële en communale waterzuiveringen;

- ontwikkeling van een groene meststof op basis van herwonnen ammoniumstikstof uit stallucht;
- productie van veenvervangers voor toepassing in potgrond.

Een rapportage van dit project is te vinden op de [website van Stichting Biomassa](#).

Waardering voor onze voedselmakers

De Dutch Food Week wil Nederland bewust maken van ons voedsel. Begin oktober vonden daarom honderden activiteiten plaats tijdens de nationale week van ons eten. Dit jaar was provincie Gelderland 'leading partner'. Op 6 oktober opende gedeputeerde Helga Witjes de Dutch Food Week op het provinciehuis in Arnhem. Daarna was er in en rondom de Arnhemse Eusebiuskerk een goedbezochte markt met lekkernijen. Het thema was dit jaar 'weet wat je eet'. Meer dan 50 producenten en innovatieve ondernemers boden daar (h)eerlijke producten aan. De markt was voor alle leeftijden, zo konden de jongste kinderen een regenboogwrap maken. Op de markt was een Wrap Battle plaats en een 12 meter lange borrelplank met streekproducten. Op 13 oktober reikte gedeputeerde Harold Zoet de Waarde-Ring uit aan 3 Gelderse ondernemers. De prijs is er om mensen in het zonnetje te zetten die de verbinding tussen boeren en burgers versterken. De Groenerie, melkveebedrijf De Genders en ZONvarken ontvingen deze waardering voor hun bijzondere inzet. Tijdens een gezamenlijke lunch voor alle genomineerden bij stadstuin Kweekland werden de Waarde-Ringen uitgedeeld.

De Dutch Food Week sloot op 14 oktober af met 'Bedank De Boer Dag'. We stonden stil bij wat boeren en tuinders voor ons betekenen, zij zorgen immers voor ons eten. Wij gingen langs bij verschillende boeren, om ze persoonlijk te bedanken en riepen consumenten op om ook de boer op te gaan. Meer lezen: [Ga de boer op \(gelderland.nl\)](#).

Stadsboerin Doetinchem genomineerd voor de European Agricultural & Rural Inspiration Award (ARIA)

Stadsboerin Doetinchem is genomineerd voor de Agricultural & Rural Inspiration Award (ARIA). Met de ARIA wil de EU kennisuitwisseling en netwerken op het platteland bevorderen door de beste praktijkvoorbeelden te presenteren. Eens per jaar strijden diverse agrarische- en plattelandsprojecten binnen de EU om één van de vijf Awards mee naar huis mag nemen. In de categorie sociaal-economische ontwikkeling is Stadsboerin Doetinchem de enige inzending namens Nederland. De regieorganisatie GLB selecteerde het project uit de vele Nederlandse plattelandsprojecten die met LEADER-subsidie zijn ondersteund. LEADER is het onderdeel van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat zich specifiek richt op het versterken van de leefbaarheid op het platteland.

Stichting Stadsboerin Doetinchem ontving in 2020 een subsidie vanuit LEADER Achterhoek om stadslandbouw te ontwikkelen op het terrein van de voormalige gevangenis De Kruisberg in Doetinchem. Op dit terrein verbouwt initiatiefnemer Ellen Willems samen met zo'n 50 vrijwilligers groenten, fruit en kruiden in harmonie met de natuur. Daarnaast onderhouden ze een bijen- en vlindertuin van 7000 vierkante meter en is er een bloemenpluktuin. Ook zorgen ze voor kippen en scharrelvarkens. De missie is mensen verbinden met natuur, de herkomst van voedsel en met elkaar. Er is een winkel, een eetlokaal waar dagelijks pure gerechten worden gekookt en er zijn fijne picknickplekken.

Voor meer informatie: [Stadsboerin Doetinchem](#).

Eerste mobiele stroopstokerij

Op 22 september is de eerste mobiele stroopstokerij van Nederland bij het Nationaal Fruitpark in Ochten geopend. Stroop en siroop werden in het verleden al gemaakt in de Betuwe. Het Appeland, initiatiefnemer van 'Stroopstokerij meneer appel', blaast dit mooie ambacht weer nieuw leven in.

Peren niet weggoien

Initiatiefnemer van de stroopstokerij is Michael Witjes oftewel: meneer appel. Hij stond ook aan de wieg van het Steunpunt Hoogstamfruit, dat de eerste mobiele sapsmachine naar de Betuwe bracht. Deze pers kwam bij kleinschalige boomgaarden langs en maakte ter plekke appelsap.

Michael Witjes stichtte Het Appelland, een bijzondere boomgaard annex voedselbos in Park Lingezen bij Elst in de Betuwe.

“Het idee voor de mobiele stroopstokerij is ontstaan na het lezen van een krachtenbericht dat er vele tonnen peren per jaar worden weggegooid omdat ze geen meerwaarde hebben. Ongeveer 60% van fruitstroop bestaat uit peren en schenkstroop bestaat zelfs helemaal uit peren. Door er stroop van te maken geven we weer waarde aan peren en ander fruit dat anders geen bestemming heeft”.

Stoken

Stroop wordt op ambachtelijke wijze gestookt op een houtvuur. Dit is een erg arbeidsintensief proces en vaak gaat het om een open systeem dat niet milieuvriendelijk is.

‘Stroopstokerij meneer appel’ ontwikkelde een machine om op een milieuvriendelijke en efficiëntere manier stroop en siroop te maken. “Dit doen we door het proces te verkorten, de energie te beperken en door op locatie te komen”, vertelt Michael Witjes. De stroopstokerij zal op verschillende locaties draaien. Locaties en verdere informatie staan op www.stroopstokerij.nl. De Stroopstokerij is mede mogelijk gemaakt door provincie Gelderland – via een bijdrage vanuit de regeling [Subsidie Innovatie Agrifood](#) – en de FruitDelta.

Evenementen:

Welkom op het Agro Innovatie Event

De Innovatie Coöperatie organiseert op 29 november 2023 een Innovatie Event voor de Achterhoek en Liemers. Op woensdag 28 februari 2024 is er een soortgelijke bijeenkomst voor de regio Steden-driehoek en IJsselvallei. Tijdens het Innovatie Event vertellen ondernemers uit de Achterhoek en Liemers hoe hun goede ideeën uit de (boeren)praktijk ontkiemen tot succesvolle innovaties en toekomstbestendige bedrijfsmodellen.

The poster for the Agro Innovatie Event 2023 features a blue header with the event title and date: 'Woensdagavond 29 november 2023' and 'Locatie: Waterschap Rijn en IJssel, Doetinchem'. It includes a QR code, a photo of a tractor in a field, and a photo of a man with a cow. Logos for 'de innovatie coöperatie' and 'Bezoek ook ons innovatieplein!' are present, along with the website www.deinnovatiecooperatie.nl/event. A yellow circle in the top right corner specifies 'Editie Achterhoek & Liemers'.

Het event van 29 november vindt deze keer plaats bij Waterschap Rijn en IJssel in Doetinchem. Naast een veelzijdig programma biedt de avond volop gelegenheid om collega-ondernemers te ontmoeten en eigen ideeën voor de sector te delen. Op de [website van de Innovatiecoöperatie](#) vind je meer informatie en kun je je aanmelden.

Uitnodiging demodag 14 december Halle

Je bent van harte welkom om deel te nemen aan de eerstvolgende demodag van LIFE CO₂SAND. Deze vindt plaats op donderdag 14 december 2023 om 13.00 uur bij landbouwbedrijf Sløetjes BV in Halle. Op deze demodag kun je zien hoe een laagje klei wordt aangebracht op een perceel. We nemen je mee in het ‘klei in zand’- principe; van de aanvoer van klei op de kopakker tot het spreiden van de klei over de landbouwgrond. We bekijken aan de hand van een profielkuil hoe de bodem zich sinds de eerste aanbreng van een laagje klei eind 2021 heeft ontwikkeld.

Tijdens deze openbare demo is er ook volop ruimte voor het uitwisselen van kennis en ervaringen. We verkennen samen de kansen en uitdagingen, zodat we de techniek verder kunnen verbeteren. Hoe gaan we de ‘klei-in-zand’-methode verder uitrollen binnen de mogelijkheden van de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking treedt?

Het uiteindelijke doel is dat boeren, project-ontwikkelaars maar ook opdrachtgevers zoals Rijkswaterstaat en waterschappen kennis ontwikkelen en de mogelijkheid zien dat bodemverbetering een goede bestemming is voor vrijkomende kleistromen. Naast boeren zijn op deze dag ook bestuurders van waterschappen, gemeenten, en Rijkswaterstaat en provincie Gelderland van harte welkom. Aanmelden kan [via dit formulier](#).

Waarom LIFE CO₂SAND?

Met het project LIFE CO₂SAND brengen Rijkswaterstaat en provincie Gelderland vraag en aanbod van klei bij elkaar. In samenwerking met boeren en grondeigenaren passen we het ‘klei-in-zand’-principe toe op vijf demovelden. We brengen het lutumgehalte in zandgrond op 8% met beschikbare klei zodat de landbouwgrond veerkrachtiger en vruchtbaarder wordt. De kleideeltjes zorgen ervoor dat de bodem meer water, organische stof en mineralen kan vasthouden. Daardoor is minder beregening nodig en de bodem slaat meer CO₂ op.

Opening testfaciliteit sensormeting 8 december op De Marke

Op 8 december 2023 verrichten gedeputeerde Harold Zoet en de secretaris-generaal van LNV Jan-Kees Goet de opening van een sensor onderzoekscentrum voor het meten van stalemissies op Agro-Innovatiecentrum De Marke in Hengelo (Gld). Zowel de agrarische sector als overheden streven naar een verschuiving van middelsturing naar doelsturing in het beleid. Dit vereist betrouwbare meetketens, met de steeds verdere ontwikkeling van goede (sensor)meetsystemen als belangrijke stap. Het programma start om 10.30 uur en duurt tot 13.00 uur. Na de opening volgen demonstraties van verschillende methoden voor het meten van ammoniak, methaan en fijnstof in en rondom de stal. Aanmelden [kan via deze link](#).

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het team Agrifood van provincie Gelderland. Aan deze nieuwsbrief kunnen geen rechten worden ontleend. Je ontvangt deze nieuwsbrief omdat je eerder heeft aangegeven hiervoor belangstelling te hebben. Wil jij ook een abonnement op de nieuwsbrief, of deze beëindigen? Mail dan naar agrifood@gelderland.nl

Heb je vragen over een onderwerp? Of een suggestie voor een volgende nieuwsbrief? Die ontvangen wij graag.

Provincie Gelderland

Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 CX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl